

Klub outsiderů v Márnici

„Celej život jsem řádně pracovala a teď tohle!“, říká Uschi, bývalá hospodská, nyní nezaměstnaná a jedna z postav hry současné německé dramatičky Felicie Zeller Klub outsiderů. Další z protagonistů hry zatím nepracovali skoro vůbec a jen tak proplouvají životem. Někteří z nich mají ambice, ale to je asi tak všechno. Do jednoho je spojují nepříjemné životní zkušenosti a program na zvyšování kvalifikace a znovuzapojení do pracovního procesu. Takže den za dnem tráví v maličké kanceláři, kterou jim zařídila firma, dostávající na jejich rekvalifikaci dotace. Nic takového se zde však neděje a tak Uschi, rozvedená Doti, Turkyně Günnesch, nedostudovaný divadelní teoretik Gerhard, děvkař Axel a bývalý fotbalista Matthew zabíjí čas nikam nevedoucími debatami a hádkami, hraním her na počítači, chozením na kafe a kopírováním knih i nejrůznějších částí svých těl.

Dramatička Felicia Zeller se v českém prostředí představila svou hrou Rozhovory s astronauty, již uvedlo divadlo Letí v prostorách Studia Švandova divadla v roce 2012. Režisérka této inscenace Natálie Deáková text posléze velmi úspěšně zpracovala i v rozhlasové podobě, kde využila časté neadresnosti a monologičnosti promluv jednotlivých postav, takže se děj hry odvíjel na ploše krátkých, izolovaných a úsečných až robotických výpovědí protagonistů.

Právě vyprázdňené dialogy monologického charakteru, absence hlubší psychologizace postav a až mechanizované nakládání se slovy jsou typickými rysy textů německé autorky. Za použití těchto prostředků se Zeller snaží (mnohdy velmi cynicky) glosovat aktuální problémy jako je nezaměstnanost, přistěhovalectví, rasismus nebo příliš zrychlený životní styl nedovolující člověku dělat chyby, zastavit se či věnovat čas sobě a rodině.

Divadelní inscenace Klubu outsiderů v režii Jiřího Honzírka měla českou premiéru v Divadle Petra Bezruče 19. září 2014. Jevištní ztvárnění do značné míry podléhalo silnému textu, jeho vyznění a přesahu. Inscenace tedy přesně naplňuje ideu textu, oživuje poetiku dramatičky a ... nic víc, nic máh.

V průběhu festivalových diskusí na OST-RA-VARu 2014 byla inscenace Klub outsiderů jedna z těch velmi diskutovaných. Dá se říci, že téměř rozdělila účastníky na dva tábory, jež (také v závislosti na tom, kterou ze dvou repríz shlédli) střídavě vytýkali či chválili záměr, provedení, ale i atmosféru představení. Jelikož já jsem se zařadila mezi ony „spokojené diváky“, ráda bych nyní nastínila důvody, které mě k tomu vedly.

Přestože inscenátoři neměli potřebu text nijak zasazovat do našeho prostředí, až na drobnější nuance si lze představit, že se drama odehrává v kterékoliv evropské zemi. Určitá generační výpověď, kterou autorka činí, spojená s pocitem jisté skepse, marnosti, bezradnosti a přitom touhy něco změnit, je společná nám všem. Postavy jsou do jisté míry šablonovité a zároveň unifikované (čemuž v inscenaci napomáhá jednotné oblečení herců – šedé „jedermannovské“ mikiny). Každá z nich čelí v životě řadě problémů a z nich plynoucí frustrace. Jsou nesympatické samy sobě i sobě navzájem. Neposlouchají se, mluví jeden přes druhého, ignorují city druhých a někdy i svoje vlastní. Jejich repliky se omílají dokola, slova se opakují jako zvuk ze zaseklé gramofonové desky. Tak byly napsány Felicií Zeller a inscenátoři v Divadle Petra Bezruče vzali tyto autorčiny teze bezesbytku za své. Kostýmy, herectví, dění na jevišti, ale i samotný stísněný prostor tzv. Márnice, vše je důsledně podřízeno výkladu textu. A v případě tohoto dramatu jde o velmi dobrou cestu, díky níž je inscenace konzistentní, nic nepřebývá a nechybí a divák odchází s jasným sdělením, přestože také s řadou otázek.

V inscenaci dále velmi dobře funguje herecká složka jak při jakémisi vnitřním uchopení postav zjevném v ojedinělých chvílích otevření se nebo naopak v uzavřeném posedávání v kanceláři, tak také ve chvílích, kdy se herci obracejí na své kolegy nebo dokonce na diváky. Herecký soubor Divadla Petra Bezruče setrvale udržuje vysokou kvalitu v hereckých akcích jednotlivců, ale obzvláště ve vzájemných interakcích. Výraznou postavou je zde Axel Lukáše Melníka, jehož expresivní (a občas vzhledem k divákům až agresivní) herectví prudce kontrastuje se snaživým a věčně poraženeckým Gerhardem Ondřeje Bretta, apatickou a vyčkávající Günnesch Pavly Gajdošíkové nebo s plačlivou Doti Markéty Harokové.

Čas se v inscenaci v souladu s pocitem bezúčelných a téměř nekonečných dnů nečinnosti postav hry jakoby vleče, přesto že je segmentován projekcí nápisu informujícího nás o tom, který den v týdnu je. Den za dnem tráví postavy v kanceláři tvořené několika křesly, dvěma stoly, jedním počítačem a kopírkou, snaží se říct něco o sobě a zároveň co nejméně poslouchat ty druhé. Zpočátku ani nevíme, co přesně vlastně mají dělat, víme jen, že jsou nezaměstnaní. O rekvalifikačním programu, kterého se účastní, se více dozvíme až přibližně v polovině inscenace ve scéně, kdy Doti přinese formuláře k podpisu. Zde se vyjeví nejen, že za ně firma inkasuje peníze, ale především to, že pro jejich znovuzapojení do pracovního procesu nedělá vůbec nic. Nastane někdy nějaká změna? Podaří se alespoň některé z postav vymanit se z nekonečné řady od sebe nerozeznatelných dní? Pravděpodobně nikoliv, jak naznačuje zrychlující se míhání nápisů informujících nás o tom, jaký je den, až do té míry, že je z nápisu pouze nejasná šmouha.

Na závěr bych ráda zmínila prostor Márnice, kde se inscenace Klub outsiderů odehrávala, jelikož právě diskuse o vhodnosti, nevhodnosti, výhodách a nevýhodách různých divadelních prostorů byly signifikantní pro letošní OST-RA-VAR. Tím, že tvůrci tuto inscenaci zasadili do tak stísněného, tak radikálně ohraničeného prostoru, vznikl samozřejmě o mnoho užší kontakt s diváky, než by to umožnila větší scéna s důsledněji vymezeným prostorem pro hru a pro její vnímání. Díky tomu vyznívá přímá apelace na diváky důrazněji a nevnímáme ji jako otravnou manýru nebo pokus nás šokovat. Kromě toho pak tento intimní prostor ještě více akcentuje jednu z velkých myšlenek Felicie Zeller, která nám svými hrami naznačuje, že žijeme v těsném kontaktu s dalšími lidmi, narážíme na ně, žijeme nebo pracujeme s nimi, a přesto se dokážeme dokonale míjet nebo dokonce záměrně ignorovat.

Ostravská inscenace výborně těží také z další dimenze textu dramaticky, kdy využívá obsažené absurdity ke vzniku stylizovaných scén plných (často poměrně drsného) humoru. Proto divák není prvoplánově nucen podnikat přísnou reflexi stavu současné společnosti, případně hlubokou a neradostnou sebereflexi za vzniku pocitů jako je skepse, pocit marnosti či dokonce deprese. Zeller (a s ní i tým inscenátorů) neustále dává najevo, že je to jen hra, že se koneckonců máme i bavit ... ale když si odneseme i několik otázek s sebou, jen dobře pro nás.

Zuzana Řezníčková / Katedra divadelních a filmových studií FF UPOL / 13. 12. 2014

Zkrachovalci jako generační zpověď

Inscenace Klubu outsiderů, kterou na komorní scéně Márnice Divadla Petra Bezruče režíroval často nekorektní Jiří Honzík, vyinkasovala, od těch co ji zhlédli v první vlně, bouřlivé odmítnutí. Kvůli omezené kapacitě totiž nasadili organizátoři titul dvakrát. Pověst, která inscenaci předcházela, spíš zrazovala od návštěvy. Vyzbrojena trpělivostí sestupovala jsem do sklepení a byla jsem připravena prakticky na cokoli.

Text populární německé dramatičky Felicie Zeller, v Čechách se uvedla společensky kritickou hrou Rozhovory s astronauty, kterou mimochodem, jak jsem se dočetla v programu, chystá NDM, opět pracuje s jazykovými stereotypy a neschopností současného člověka přímého vyjádření. Šestice zkrachovalců zacyklená v bahně životní reality sklouzává k mechanickému repetování svých replik. Uzavření do stísněného prostoru kanceláře programu „Veřejně prospěšné práce“ vypovídají o zmařených iluzích, nenaplněných vztazích i banálních denních mikropříbězích. Mluví a mluví a čas ubíhá. Nad scénou se objevují a mizí názvy dnů v týdnu, jen v sobotu a v neděli jeviště utichá. S novým týdnem začíná všechno nanovo. Možná by se textová mechanická měla důsledněji dodržovat i v jednotlivých mizanscénách, situace a promluvy se občas slévaly, takže rozumím těm, kteří je prostě přestali aktivně sledovat a nakonec obvinili hru z nekompetentnosti.

Myslím však, že hra naopak velmi pregnantně pojmenovává boláky soudobé společnosti s důrazem na ztracenou generaci dnešních třicátníků až čtyřicátníků. Herecky se dařilo především Lukáši Melníkovi a Markétě Harokové, tu a tam se u nich prodrala na povrch hořce pravdivá zkušenost. Věřím, že Bezruči Klubu outsiderů cílí na jmenovanou věkovou skupinu a že u ní mají s tímto titulem úspěch. Je to generační zpověď.

Marcela Magdová / Divadelní noviny (Kdo chce zabít Ost-ra-var? No. 3) / 30. listopadu 2014

Real eyes / Realize / Real lies

Problémem inscenace Klub outsiderů je samotný text, z něhož vychází. Felicia Zeller, německá dramatička, která se ve svých divadelních hrách opakovaně vrací k sociálním či společenským problémům (workoholismus – Přátelé generace X; zneužívání levných pracovních sil – Rozhovory s astronauty; alkoholismus – Bier für Frauen; aj.) v tomto textu nepřinesla adekvátní a dostatečně zajímavou výpověď, jež by zcela obsáhla problém lidí nacházejících se v tak bezvýchodné situaci jako je ztráta zaměstnání.

Šest karikatur, šest různorodých zoufalců sdílí jednu malou kancelář, kde den za dnem společně zabíjejí čas. Čekají na slíbený rekvalifikační kurz. Stále se opakuje monotónnost, nečinnost a občas i nesmyslnost jejich jednání. Přestože má text bezpochyby ne příliš běžnou strukturu, celkový dojem z obsahu to nezachrání. Dokola se opakující repliky, připomínající přehrávání poškrábané gramofonové desky, jsou znázorňovány spíše mechanicky, i když jim daleko víc lahodí rozdílné zbarvení (Lukáš Melník, Ondřej Brett, Pavla Gajdošková).

Začátek inscenace má, především díky Lukáši Melníkovi, velmi dobře nasazené tempo. Přestože se jej všichni herci snaží udržet po celou dobu, s nezajímavým obsahem pozornost i napětí klesá. Problémové jsou především pasáže s postavou Doti (Markéta Haroková), a to díky rozvleklosti jejích výpovědí. Markéta Haroková mluví tiše, pomalu a záměrně zmateně, což se k postavě takového charakteru hodí, ale zároveň to neskutečně ubírá spád celé inscenaci. Každé další opakování jejích replik je víc a víc úmorné, skoro až nesnesitelné. O to víc jsou v kontrastu výrazní a energičtí Axel (Lukáš Melník) a Gerhard (Ondřej Brett).

Je otázkou, zda by hře neprospěla koncentrace na méně postav; mohly by tak projít alespoň nějakým drobným vývojem. To hra v této podobě příliš neumožňuje. Setkání s tímto textem Felicie Zeller je pro mnohé jistě velkým zklamáním a to, i když je to na půdě oblíbeného divadla. Škoda, že si inscenační tým nevybral ke zpracování z jejího repertoáru něco jiného.

Magda Zicháčková / zpravodaj festivalu Ost-ra-var č. 4 / 29. listopadu 2014

Šest outsiderů hledá práci v Divadle Petra Bezruče

První premiéra ostravského Divadla Petra Bezruče se nese ve znamení německé autorky Felicie Zeller. Autorka se ve svých hrách věnuje především nešvarům společnosti. V ostravském prostředí budeme mít letos možnost zhlédnout další její hru a to přesněji Rozhovory s astronauty v Národním divadle moravskoslezském. Bezručí se opět rozhodli využít komorní prostor, sklepní Márnici. V jejich možnostech je bližší kontakt herců s divákem a celému představení to tudíž dodává jistý ráz intimity, který je u tohoto tématu velmi ceněný.

Na začátek se rozezní velmi hlasitá elektro hudba, během níž nastoupí na scénu všech šest postav, šest outsiderů v šedivé mikině jako pracovním stejnokroji. Postupně se začnou všichni představovat. Turecká dívka, bývalý student divadelní vědy nebo mladý otec od rodiny. Rozdílný věk a rozdílné poměry, všichni se ale sešli na jednom místě. V kanceláři, kterou vymezuje kopírka, počítač a pár židlí a kterou jim poskytla jakási firma místo toho, aby pro ně, pro nezaměstnané, zajistila kvalitní rekvalifikační kurz. Firma na ně dostává peníze, ale nemá pro ně práci a tak se musí v té své „pracovní době“ zabavit sami. Jak kopírovat knihu o 2000 stranách? Pak naskenovat části těla a snad se podle toho pozná, jestli jste zhubli. A když už nic jiného, tak začněte flirtovat s kolegy. Jak se nezbláznit a co nejvíce naštvat ostatní?

Některé úkony probíhají stereotypně. Například Uršula představována Marcelou Čapkovou si každý den přinese do kanceláře noviny, aby si je mohla v klidu přečíst. Vzápětí je však hledá a podezírá kolegy, že jí je opět vzali. Hra může působit, že nemá žádný děj. Charaktery se nikam nevyvíjejí. Některé situace působí absurdně a postavy se ve své mluvě občas zadrhnou jako magnetofonová páska. Dle mého názoru, je ale hra spíš o setrvačnosti, jakou postavy prožívají, o samotě, kterou nezaměstnaní cítí ve společenském ruchu. Avšak je tady nějaká snaha tento stav změnit?

Veronika Svobodová / Generace21.cz / 6. 10. 2014

Klub outsiderů na podivné rekvalifikaci

Jak zaměstnat nezaměstnané? Nejjednodušší je zavést institut rekvalifikace, jejíž užitečnost nikdo nezkontroluje, jen když je papírově vše v pořádku. Absurdity německého (u nás ovšem obdobného) sociálního systému pranýřuje a zesměšňuje Klub outsiderů Felicie Zeller. V její hře je skupina nezaměstnaných pod záminkou zvyšování kvalifikace najata podvodnou firmou a v nefunkční kanceláři ponechána svému osudu. Inscenace bizarních situací z nuceného soužití šesti zoufalců v režii Jiřího Honzířky a kol. měla českou premiéru v Divadle Petra Bezruče 19. září 2014.

V komorním sále Márnice dýchne na diváka neosobní prostředí místnosti s kopírkou, starým počítačem, pohovkou, stolem se židlemi a stěnou se šanony. Na jevišti se střídá šest protagonistů: hospodská Uschi, rozvedená Doti, Turkyně Günnesch, nedostudovaný Gerhard, fotbalista z Nigérie Matthew a technický kreslíř Axel. V průběhu několika dní, od pondělí do úterý následujícího týdne tu utloukají čas mluvením, čtením novin, hraním na počítači a kopírováním všeho možného, pijí a kouří, občas dojde ke střetu. Krátké dialogy střídají prolínající se monology, mluví o sobě, neúspěších a fantaziích, vychloubají se nebo litují. Nenamáhají se s logickým vyjadřováním, řeč se stereotypně točí kolem jejich problémů, zasekávají se a zacyklují, slova jdou do prázdna, ostatně ti druzí už vše mnohokrát slyšeli.

Bezmyšlenkovité, nedbale formulované fráze visící ve vzduchu jsou umně sestaveny tak, že charakterizují postavu a situaci. Vycházející hvězda německého divadla Felicia Zeller vytváří ze zaslechnutých hovorů a obyčejného tlachu specificky stylizovaný jazyk, jímž píše společensko kritické, provokativní hry na aktuální témata. Text Klubu outsiderů je kromě dnů rozčleněn ještě do oddílů s názvy obnažujícími autorčino intelektuální žonglování s jazykem v tradici Alexandra Klugeho (Návrat Yetiho, Sex a milost v konzumní společnosti -nebo třeba jako poslední- Situace nezměněna). Z hraní si s řečí, floskulami a paradoxy probleskuje vtip a humor, který je německy věcný a jízlivý, trochu jiný, než na jaký jsme zvyklí. (Nedivme se, současná dramatika německy mluvících zemí je v Ostravě popelkou, nebyly tu uvedeny ani hry nobelistky Elfriede Jelinek, na kterou autorka svým stylem vzdáleně navazuje.)

Jiří Honzířek (1979), šéf brněnského divadla Feste zabývající se sociálními a politickými tématy, je k režii Klubu outsiderů dobře vybaven. Ovšem na tvaru inscenace se víc než obvykle podílelo umělecké vedení divadla i herci sami. Do rolí byli vybráni tak, aby vkladem svého naturelu vytvořili vyhraněné individuality, jejichž vzájemnou souhrou text ožije. Nejvíc je vidět a slyšet živelný Lukáš Melník v roli věčně remcajícího a ublíženého Axela, experta na ženské. Stejně razantní je Marcela Čapková jako protřelá vdova Uschi, čte bulvární noviny a „ví odjakživa svoje“. Ondřej Brett ztělesňuje zamírně zvráceného Gerharda, jemuž maska zdvořilosti padá při návalech vzteku. Pasivní, lítostivé Doti Markéty Harokové kromě vzpomínek na bývalého manžela zbývá televize, nakupování a jídlo. Dva nějak „jiní“ odrážejí současnou německou společnost. Turkyni Günnesch, bouřící se vůči otci, odmítající se vdát a snící pohádku o ztraceném milenci pojala Pavla Gajdošíková s odstupem a přirozeností. Nový člen souboru Vojtěch Říha dobře zvládá dvojí polohu role Matthewa. Jako přistěhovalec žijící s Němkou bere vše v pohodě, navštěvuje večírky, rozebírá fotbal a vzpomíná na domov. Na závěr mu autorka vkládá do úst citát z Evangelia sv. Matouše (Matthew), jímž se hra láme do podobenství o zbytečných starostech člověka vůči potřebě něčeho, co ho převyšuje.

Klub outsiderů se vymyká rázu běžných her, je to spíš experiment na téma postavení člověka v současném světě. V abstraktním světě slov chybí dramatický konflikt, příběh i reálné kontakty mezi osobami, to pravé drama se odehrává uvnitř postav. Postavy mluví, ale nerozumí sobě ani druhým, nejsou schopny smysluplně jednat, vše svalují na společnost. Jsou bezradné, protože neexistuje řád, autority i pravdy jsou

zpochybněny. Inscenace je zatěžkávací zkouškou pro diváka, kromě zábavy by totiž měl hledat význam toho, co se skrývá za slovy a vztáhnout autorčino poselství na svou znalost a zkušenost. Ale ta námaha za to stojí.

Milan Líčka / Ostravablog.cz / 3. 10. 2014

Lidé jako obehnané desky v Divadle Petra Bezruče

O slovo se opět přihlásil podzim a s ním i začátek další divadelní sezóny. Ostravské Divadlo Petra Bezruče tu svou započalo uvedením prokrastinační grotesky Klub outsiderů z pera Felicie Zeller. Tvorba současné německé dramatičky cílí především na sociální nešvary trápící dnešní západní svět, nejinak je tomu i v případě recenzovaného kusu, který poukazuje na pokrytectví a jen zdánlivou efektivitu programů pro nezaměstnané. Rázem se tak společně se sextetem ústředních postav, tvořících uměle vytvořenou pracovní skupinu nemající ve skutečnosti nic na práci, ocitáme v omšelé kanceláři vybavené kopírkou a laciným korejským počítačem.

Aktuální a bez zbytečné agitace zpracované téma skrz naskrz „obyčejných“ lidí zakleslých v součástkách byrokratického soukolí ale není pro inscenaci až tak nosné, jak by se mohlo z předcházejících řádků jevit. Dennodenní, neměnné a až rituální rutinou nasáklé docházení do stejné fádni místnosti je určitě motivem univerzálnějším a daleko přesahujícím svět postižených stigmatem nezaměstnanosti. Zmíněný stav neustálého stereotypního střídání dní slévajících se do jednolitého bezčasí je zde krásně vyjádřen i praktickou neexistencí tradičního dramatického oblouku.

Podstatnější dramatičtější vývoj absentuje i v případě samotné šestice protagonistů. I na strnulém nebi plném líných obláček se ale znenadání čas od času objeví netušená bouřka. Každá z postav si tak prochází pevně ukotvenou a zřetelnou katarzí, která se o pár chvil později bez výraznější ozvěny vytrácí jako vlna v oceánu. Uvedená křivka, kdy se počáteční stav i přes otřesy podobá stavu finálnímu, v mnohém dává vzpomenout na loni uvedeného Strýčka Váňu. Lidé tak připomínají jednu z postav zmíněnou obehnanou desku – na jednom místě zaseklou a neschopnou učinění výraznějšího posunu. Zajímavě je tento prvek zakomponován i do trhané a na repetici často postavené řeči postav.

A jsou to právě také jednotlivé komické figurky kanceláří spojeného „klubu“ a jejich neustávající - tu vtipné, tu svíravě mrazivé - dialogy a monology, na nichž celá inscenace stojí a padá. Jedná se o skutečně pestrou paletu, ve které se zračí mnoho (nejen) pro současnou dobu signifikantních archetypů chování. Kdo by třeba neznal alespoň jednoho člověka, který má kamaráda, který má kamaráda, který... Nebo známého, který by (!) mohl udělat ono a ono, ale v konečném důsledku zůstane jen u tolik vzývaného by.

Inscenaci na vyznění přidává i maličký prostor komornější Márnice, ve které v Bezruči úvodní titul rozběhnouví se sezóny představili a ve které jediné gesto či výraz tváře nepřichází na zmar. Naštěstí. O hereckých výkonech by se totiž dalo mluvit v superlativech, konkrétně v případě už zabydlených členů souboru. Lukáš Melník, Ondřej Brett, Pavla Gajdošíková, Markéta Haroková a Marcela Čapková hrají – jako už několikrát předtím – první ligu. Z celé mozaiky tak vyčnívá pouze nováček Vojtěch Říha, na kterém lze vidět, že ještě potřebuje čas, aby se naplno se svými hereckými kolegy sžil.

Adam Stavárek / Informuji.cz / 26. 9. 2014

Vítejte v klubu OUTSIDERŮ

Šest postav, šest příběhů, jedna kancelář a velký společenský problém dnešní doby – NEZAMĚŠTNANOST. Přesně tohle bylo naservírováno návštěvníkům první premiéry nové sezóny, kterou si ve skromné komorní atmosféře Márnice připravili herci od Bezručů. Hru oceňované německé spisovatelky, dramatičky a filmové režisérky Felicii Zeller, přeložila Zuzana Augustová a inscenaci režíroval Jiří Honzírek.

Klub outsiderů nabízí zcela nový pohled na nezaměstnanost. Bez servítek a přikreslování reality. Život je prostě takový, jaký je. Hrdinové žijí ve svém vlastním světě, každý má svůj osud a pere se s ním po svém. Alkoholička, sexuální maniak a samotářský podivín, bývalý fotbalista a tak dál. Trápí je nezaměstnanost, pocit méněcennosti, nadbytečnost, samota. Společně se snaží zabít čas trávený v jedné místnosti, kde můžeme být svědky nečekaného využití kopírky. Ta se stává zdrojem zábavy a usmrčení nudy – skenováním vlasů, otisku ruky a jiných částí těla.

Oceňuji především atmosféru, která nejen hercům umožnila naplno se vžít do příběhu. Diváci totiž mohou mít dojem, že aktéři hrají přímo u nich doma v obýváku. Ano, kontakt s publikem je zde zcela bezpochybný. Například postava Lukáše Melníka se velmi často svými monology obrací přímo na publikum.

Obdiv si zaslouží také skvělé herecké obsazení, které jde napříč věkovým spektrem. Již zmíněný Lukáš Melník, Markéta Haroková, Pavla Gajdošíková, Ondřej Brett, Marcela Čapková a Vojtěch Říha, který se stal novou posilou týmu divadelního souboru. Přestože se může zdát, že hra nemá žádný děj, najde se zde mnoho filozofických myšlenek. Nechybí také řada vtipných, někdy až zcela absurdních scén, které hru ožíví a doladí. Celkově lze říct, že Klub outsiderů není jen pro outsidersy a Bezruči tak úspěšně odstartovali novou divadelní sezónu.

Kristýna Szkanderová / Sokolska33.cz / 26. 9. 2014

Klub outsiderů v Divadle Petra Bezruče je filozofující groteska na sociální tém

První „německá“ inscenace sezóny je tady. Ještě než si německy mluvících autorů užijí ostravští herci a diváci na scénách Národního divadla moravskoslezského a Komorní scény Arény, předběhlo je Divadlo Petra Bezruče, které horký titul současné autorky Felicie Zeller zasadilo rovnou do komorního hracího prostoru Márnice.

Ve hře Klub outsiderů, která byla v pátek v Ostravě uvedena v české premiéře, řeší autorka otázku nezaměstnanosti, která je častým společenským tématem v médiích a znepokojuje vedle přistěhovalectví a vymírání populace celou západní Evropu. Je ale otázka, nakolik nezaměstnanost znepokojuje i některé z těch, kterých se opravdu týká. Inscenace v režii hostujícího Jiřího Honzíka na tuto otázku sice přímo neodpovídá, nicméně je jasné, že hrdinové visí v uměle vypěstovaném vakuu, na které si pozvolna vypěstují návyk. Kdo čeká silnou osobnost, která s tím umí seknout, měl by Klub outsiderů vynechat a navštívit třeba inscenaci Národního divadla moravskoslezského Donaha! U Bezručů se totiž hraje o aktuální současnost, kde chybí tolik oblíbení hrdinové, nebo snad antihrdinové, Klub outsiderů je

o ničím nevyčnávajících šedivácích, naštěstí pro diváka v barvitém provedení herců všech generací. Vedle sebe excelují Lukáš Melník, Markéta Haroková, Pavla Gajdošíková, Ondřej Brett a na obou stranách je kočírují vynikající Marcela Čapková a úspěšně se zabydlující nová posila Vojtěch Říha.

Symbolických šest postav je šedivých jak ostravské nebe, přesto má divák docela problém určit, zda jde skutečně o nezaměstnané, nebo jen o mizerně placené zaměstnance jedné kanceláře, kde se všichni společně snaží zabít, či spíše promrhat čas. Až si divák říká, že nezaměstnaní v Ostravě mají určitě více možností jak trávit svůj den než ti němečtí. Místem děje je výhradně kancelář, tedy prostor, kde by nezaměstnaní skutečně nemuseli blouznit o svých ideálech od rána do večera a po celý pracovní týden. Denní koloběh divákům naznačuje dataprojektor s nápisy dnů promítanými na betonový překlad nízkého sklepení, tedy vlastně scény. Ta je jednoduchá, jako útulná komůrka s jednou kopírkou v rohu u zdi, jedním vysloužilým počítačem na druhém konci a jedním stolkem, pro půl tuctu herců to je skutečně tělo na tělo. V tom je svým způsobem výhoda komorního kultochu, kterým Márnice ve své podstatě je, takže herce máte téměř na dosah ruky a můžete je zažít v zatím nevídaných detailech.

Přináší to zajímavé splynutí publika s celým inscenačním týmem. A kdo si rád užívá oslovení z jeviště, bude v sedmém nebi, protože třeba postava Lukáše Melníka si hledištěm vyloženě povídá. A není to žádná výjimka, německá hra je prostě šíleně ukecaná. Ve spojitosti se svižným hereckým střídáním a pestrými změnami děje nebo při nečekaném vývoji dialogů, kde svou roli hrají i absurdní propojení, zkratky nebo smyčky se divák nenudí. Příběh ozvláštňují i vtipné situace, například o tom, jak zneužít světelný skener na vlastní tělo, a počítačová maniaci se musí chtít nechtě identifikovat s nervním cukáním Lukáše Melníka a zoufalostí Markéty Harokové, když přijde o své oblíbené fotografie, které zřejmě asi špatně uložila.

Klub outsiderů má razantní nástup za energické elektro hudby, kterou technik umí patřičně osolit, a tak je to v malém sklepení nejprve jak v tanečním klubu. Proč ne, šestičlenné „komando“ herců má šedivé kombinézy jednotného střihu a nechá divákovi po celou dobu, málokdy vydechnout. Hraje se bez přestávky. Předloha je bohatá na dialogy i monology s filozofickým podtextem, takže je skutečně o čem přemýšlet. Zajímavá je také forma, kdy se řeč každého z protagonistů někdy mnohonásobně zadrhne, jako když přeskakuje jehla na gramofonové desce.

Nezaměstnanost je v inscenaci představena pod sociologickým drobnohledem jako choroba a životní nevyhnutelnost, prázdnota, které nelze uniknout. Svým způsobem je to začarovaný kruh a možná předehra k chystanému Čekání na Godota, protože ani tady se není možné vymanit ze sevřených kleští absurdní reality.

Martin Jiroušek / Ostravan.cz / 20. 9. 2014